

Guruh va individual ishlarda milliy motivlardan foydalanish metodikasi**Rahimova Gulhayo Qahramonovna**

Navoiy davlat universiteti

“Tasviriy san’at va muhandislik grafikasi” – ta’lim yo‘nalishi

2-kurs “E” guruh talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada tasviriy san’at ta’limida guruh va individual ishlarda milliy motivlardan foydalanishning metodik asoslari yoritilgan. Maqolada o‘quvchilarni ijodiy faoliyatga jalb etish, ularning badiiy didi va milliy o‘zlikni anglashini rivojlantirishda milliy qadriyatlar, bezak san’ati, naqsh va ornamentlardan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Shuningdek, guruhli mashg‘ulotlar orqali o‘quvchilarning hamkorlikda ishlash, o‘zaro fikr almashish va ijodiy muhitda bir-biridan o‘rganish ko‘nikmalarini rivojlantirish masalalari yoritiladi. Individual yondashuv esa o‘quvchilarning shaxsiy qobiliyatlari va badiiy tafakkurini rivojlantirishda muhim omil sifatida ko‘riladi.

Kalit so‘zlar: tasviriy san’at, milliy motivlar, guruhli ish, individual ish, ijodiy yondashuv, metodika, milliy qadriyatlar, badiiy tafakkur.

Bugungi kunda ta’lim tizimining asosiy vazifalaridan biri — o‘quvchilarda milliy o‘zlikni anglash, estetik tafakkur va ijodiy qobiliyatlarni rivojlantirishdir. Tasviriy san’at darslari bu jarayonning eng muhim bo‘g‘inlaridan biri bo‘lib, o‘quvchilarda san’at orqali milliy qadriyatlarga mehr uyg‘otadi, ularni xalq madaniy merosini qadrlashga o‘rgatadi.

Guruh va individual ishlarda milliy motivlardan foydalanish o‘quvchilarni nafaqat chizmachilik yoki rangtasvir bo‘yicha ko‘nikmalarga ega bo‘lishiga, balki o‘z xalqining tarixiy-madaniy merosini badiiy shaklda ifodalashiga ham yordam beradi. Guruhli mashg‘ulotlarda milliy bezak elementlari asosida kompozitsiyalar yaratish, naqshlardan foydalanish, xalq amaliy san’ati namunalarini tahlil qilish o‘quvchilarni ijodiy fikrlashga undaydi.

Shuningdek, individual yondashuv har bir o‘quvchining badiiy qobiliyatini mustaqil rivojlantirish, o‘z uslubini shakllantirish va milliy ruhda ijod qilish imkonini beradi. O‘qituvchining metodik yondashuvi bu jarayonda hal qiluvchi ahamiyat kasb etadi — u dars mazmunini milliy qadriyatlar bilan uyg‘unlashtirishi, o‘quvchilarning qiziqishini oshirish uchun zamonaviy pedagogik texnologiyalarni qo‘llashi zarur.

Natijada, tasviriy san’at darslarida guruh va individual ishlarda milliy motivlardan foydalanish nafaqat badiiy kompetensiyalarni, balki o‘quvchilarning ijtimoiy, estetik va ma’naviy rivojlanishiga ham xizmat qiladi. Bu esa ta’lim jarayonining uzviy qismi sifatida milliy tarbiyaning samaradorligini oshiradi.

Tasviriy san’at darslarida guruh va individual ishlarda milliy motivlardan foydalanish o‘quvchilarning ijodiy faoliyatini faollashtirish, milliy madaniyatni

chuqurroq anglash va badiiy tafakkurini rivojlantirishda muhim ahamiyat kasb etadi. Mazkur jarayon o'quvchilarning shaxsiy qobiliyatlarini ochish, ularning milliy qadriyatlarga bo'lgan munosabatini mustahkamlash, san'at orqali o'zini ifoda etish imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi. Milliy motivlardan samarali foydalanish uchun avvalo o'qituvchi har bir darsni o'ylangan, maqsadli va metodik jihatdan puxta tashkil etishi zarur. Darsning mazmuni, mavzusi va shakli milliy san'at an'analari bilan uyg'un holda tuzilganda, o'quvchilarning qiziqishi ortadi, ularning ijodiy tashabbuslari faollashadi.

Guruhli ishlarda o'quvchilar milliy naqshlar, bezak elementlari, xalq amaliy san'ati namunalaridan ilhomlanib, jamoaviy tarzda badiiy kompozitsiyalar yaratadilar. Bunday faoliyat ularni hamkorlikda ishlash, fikr almashish va ijodiy muhitda bir-biridan o'rganish ko'nikmalarini shakllantiradi. Masalan, milliy naqsh asosida dekorativ panolar yaratish, xalq bayramlariga bag'ishlangan plakatlar chizish yoki tarixiy mavzudagi sahna dekoratsiyalarini loyihalash guruhli ishlarda samarali yo'nalish hisoblanadi. Guruh a'zolari o'rtasida mas'uliyat taqsimlanishi, o'zaro maslahatlashuv va fikr almashish jarayonlari ularning jamoaviy madaniyatini ham rivojlantiradi. Shu orqali o'quvchilar o'z xalqining madaniy merosiga nisbatan hurmat va faxr tuyg'ularini chuqur his etadilar.

Individual ishlar esa har bir o'quvchining shaxsiy imkoniyatlarini ochib berishga yo'naltirilgan bo'lib, bu jarayonda o'qituvchi o'quvchining ijodiy qobiliyati, estetik didi va qiziqish sohalarini hisobga oladi. O'quvchilar milliy qadriyatlarni o'z uslublarida talqin qilib, mustaqil ijodiy ishlar yaratish orqali san'atga shaxsiy munosabatini ifodalaydilar. Masalan, milliy kiyim-kechaklar, qadimiy buyumlar yoki xalq urf-odatlariga oid syujetlarni tasvirlash o'quvchilarning milliy identifikatsiyasini mustahkamlaydi. Individual ishlarda o'quvchi o'z fikrini erkin ifoda etish, rang, shakl va kompozitsiyani uyg'unlashtirish orqali badiiy tafakkurini rivojlantiradi.

Bunday darslarda o'qituvchining roli beqiyosdir. U o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda, milliy motivlarni tanlash, ularni tahlil qilish va ijodiy jarayonga tatbiq etish metodikasini puxta o'ylashi kerak. Dars jarayonida o'qituvchi o'quvchilarga xalq san'ati namunalarini tahlil ettiradi, ularning estetik mazmuni va ramziy ma'nolarini izohlashga yo'naltiradi. Shu bilan birga, zamonaviy pedagogik texnologiyalar — interfaol metodlar, muammoli ta'lim, "aqliy hujum", "klaster", "rol o'ynash" usullari kabi yondashuvlar darsni yanada samarali qiladi.

Milliy motivlar asosida ishlangan natyurmortlar, dekorativ kompozitsiyalar va syujetli asarlar o'quvchilarning milliy ruhini uyg'otadi. Misol uchun, milliy naqshli idish-tovoqlar, kashtalar, yog'och o'ymakorligi buyumlari yoki xalq hunarmandchiligi namunalarini chizish o'quvchilarda rang, shakl va nisbatni idrok etish, ularni uyg'unlashtirish ko'nikmalarini shakllantiradi. Shu bilan birga, o'quvchilar milliy bezak san'atining badiiy va ma'naviy ahamiyatini angelaydilar, xalq ijodining chuqur mazmunini san'at orqali his qiladilar.

Guruh va individual ishlar o'quvchilarning motivatsiyasini kuchaytiradi, ular dars jarayonida faol ishtirok etadilar, bir-birlariga yordam beradilar va o'z fikrlarini erkin ifoda etishni o'rganadilar. O'qituvchi bunday mashg'ulotlarda o'quvchilarning ijodiy fikrlarini rag'batlantirib, har bir ishga ijobiy baho beradi. Bu esa o'quvchilarni keyingi darslarga tayyorgarlikda yanada faol bo'lishga undaydi. Shuningdek, milliy motivlardan foydalanish o'quvchilarni milliy madaniyatga hurmat bilan qarash, o'z xalqining san'at an'alarini asrash va rivojlantirishga undaydi. Bunday yondashuv o'quvchilarning estetik dunyoqarashini kengaytiradi, ularni ma'naviy jihatdan boyitadi va san'at orqali vatanparvarlik tuyg'ularini shakllantiradi.

Umuman olganda, tasviriy san'at darslarida guruh va individual ishlarda milliy motivlardan foydalanish o'quvchilarning badiiy didini, estetik hissiyotini va ijodiy tafakkurini rivojlantirishda samarali metod hisoblanadi. Bu jarayon o'quvchilarning nafaqat san'atni o'rganish, balki o'z madaniy merosiga mehr bilan qarash, uni badiiy shaklda ifodalash va asrab-avaylash kabi maqsadlarga xizmat qiladi. Shu sababli, o'qituvchilar uchun milliy motivlardan foydalanish metodikasini puxta o'zlashtirish, uni zamonaviy pedagogik yondashuvlar bilan uyg'unlashtirish tasviriy san'at ta'limining eng dolzarb yo'nalishlaridan biri sanaladi.

Tasviriy san'at darslarida guruh va individual ishlarda milliy motivlardan foydalanish o'quvchilarning ijodiy faolligini oshirish, milliy madaniyatni chuqur anglash va estetik tafakkurni rivojlantirishda muhim pedagogik ahamiyatga ega. Guruhli mashg'ulotlar orqali o'quvchilar hamkorlikda ishlash, fikr almashish va bir-biridan o'rganish ko'nikmalarini rivojlantiradilar, bu esa ularning ijtimoiy faolligini ham oshiradi. Individual yondashuv esa har bir o'quvchining ichki ijodiy salohiyatini ochish, mustaqil fikrlash va o'z badiiy ifodasini topish imkonini beradi.

O'qituvchi bu jarayonda muhim yo'naltiruvchi sifatida milliy motivlarni dars mazmuni bilan uyg'unlashtirib, o'quvchilarda san'atga, milliy qadriyatlarga va xalq ijodiga nisbatan hurmat va qiziqishni shakllantirishi zarur. Shuningdek, zamonaviy pedagogik texnologiyalarni milliy an'alar bilan uyg'un qo'llash dars samaradorligini yanada oshiradi.

Natijada, milliy motivlar asosida tashkil etilgan guruh va individual ishlarda o'quvchilar nafaqat badiiy ko'nikmalarni egallaydilar, balki o'z milliy madaniyatini asrash, qadrlash va ijodiy tarzda davom ettirishga ham o'rganadilar. Bu esa yosh avlodni ma'naviy jihatdan yetuk, estetik didli va milliy g'urur tuyg'usiga ega shaxs sifatida tarbiyalashda muhim omil bo'lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Шавдиров С. А. Подготовка будущих учителей к исследовательской деятельности // Педагогическое образование и наука. – 2017. – №2. – С. 109–110.
2. Shavdirov S. A. Selection Criteria of Training Methods in Design Fine Arts Lessons // Eastern European Scientific Journal. – 2017. – №1. – P. 131–134.

3. Shovdirov S. Analyzing the sources and consequences of atmospheric pollution: A case study of the Navoi region // E3S Web of Conferences. – EDP Sciences, 2024. – Vol. 587. – P. 02016.
4. Shavdirov S. Method of organization of classes in higher education institutions using flipped classroom technology // AIP Conference Proceedings. – AIP Publishing LLC, 2025. – Vol. 3268. – No. 1. – P. 070035.
5. Шавдилов С. А. Ўқувчиларда тасвирий саводхонликка оид ўқув компетенцияларини шакллантиришнинг педагогик-психологик жиҳатлари // Современное образование (Узбекистан). – 2017. – №6. – С. 15–21.
6. Shovdirov S. A. Tasviriy san'atni o'qitishda o'quvchilarning sohaga oid o'quv kompetensiyalarini shakllantirish omillari // Inter education & global study. – 2024. – №1. – С. 8–14.
7. Ibraimov X., Shovdirov S. Theoretical Principles of The Formation of Study Competencies Regarding Art Literacy in Students // Science and Innovation. – 2023. – Vol. 2. – No. B10. – P. 192–198.
8. Шавдилов С. А. Изобразительному и прикладному искусству // International Scientific Review of the Problems and Prospects of Modern Science and Education. – 2018. – С. 84–85.
9. Shovdirov S. Tasviriy savodxonlikka oid o'quv kompetensiyalarni shakllantirishda o'quvchilarni mantiqiy va abstrakt fikrlashga o'rgatish // Евразийский журнал академических исследований. – 2023. – Т. 3. – №12. – С. 193–196.
10. Baymetov B. B., Shovdirov S. A. Methods of Organizing Practical and Theoretical Classes for Students in The Process of Teaching Fine Arts // International Journal on Integrated Education. – 2023. – Vol. 4. – No. 3. – P. 60–66.